

3. Дерев'янка А. С., Міронець Л. П. Методика організації фенологічних спостережень з біології рослин. *Природничі науки*. 2018. С. 70–75.
4. Методи формування дослідницької діяльності молодших школярів. URL: file:///C:/Users/Notic/Desktop/%D0%9B%D0%B5%D0%BA%D1%86%D1%96%D1%8F%20%D0%B4%D0%BE%20%D1%82%D0%B5%D0%BC%D0%B8_6-7.pdf (Дата звернення 08.04.2024 р.).
5. Нарочна Л. К., Ковальчук Г. В, Гончарова К. Д. Методика викладання природознавства. К. : Вища школа, 1990. 302 с.
6. Савченко О. Я. Дидактика початкової школи. К. : Генеза, 2002. 368 с.
7. Савченко О. Я. Уміння вчитися як ключова компетентність загальної середньої освіти. *Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи* : монографія. Київ : К.І.С., 2004. С. 34–47.
8. Смолянук Н. М. Спостереження як основний метод вивчення природознавства в початковій школі. URL: http://www.rusnauka.com/7_NND_2009/Pedagogica/41372.doc.htm (Дата звернення 08.04.2024 р.).
9. Спостереження – провідний метод вивчення природи. URL: <https://studfile.net/preview/9769698/page:3/> (Дата звернення 08.04.2024 р.).
10. Сухомлинський В.О. Вибрані твори в 5-ти томах. Т.1: Проблеми виховання всебічно розвиненої особистості. Духовний світ школяра. К. : Рад. школа, 1976. 654 с.

ПРОБЛЕМИ ОБДАРОВАНOSTІ ОСОБИСТОСТІ В СУЧАСНІЙ ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Кузняк Софія Андріївна, здобувачка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти 2 року навчання факультету педагогічної освіти Львівського національного університету ім. І. Франка.
Науковий керівник: Войтович Анна Юріївна, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри початкової та дошкільної освіти факультету педагогічної освіти Львівського національного університету ім. І. Франка

Ключові слова: обдарована дитина, НУШ, початкова школа, проблема обдарованості, система роботи з обдарованими дітьми.

Сучасне суспільство безперестанно рухається вперед, що вимагає постійного розвитку всіх аспектів життя суспільства. Метою дослідження є розкриття актуальних проблем обдарованості дітей та узагальнення теоретичних і практичних аспектів роботи з обдарованими дітьми початкової школи. Закон України «Про освіту» та Концепція НУШ розглядають питання щодо забезпечення всебічного розвитку індивідуальності школяра, в основі процесу якого лежать його задатки, здібності й таланти.

Здійснювати вплив на обдаровану особистість необхідно з різних сторін, крім того потрібно мати для цього значну кількість ідей. Забезпечення зазначених умов підвищить мотивацію учнів до самовдосконалення й саморозвитку, а також удосконалив творчу компетентність особистості школяра.

На сучасному етапі над проблемою навчання й виховання обдарованих дітей працюють А. Великанова, О. Гузенко, О. Зазимко, Г. Кловак, Н. Кушнарченко, Т. Мишковська, В. Моляко, Л. Морозова, О. Музика, Т. Поніманська, В. Рибалка, С. Сисоєва, М. Холодна, Л. Чорна та ін.

Навчання обдарованих учнів пов'язане з низкою проблем, зокрема з недостатньою підготовкою педагогічних кадрів до роботи з такими школярами. Нерідко обдарована особистість може викликати в учителя труднощі, адже він не завжди володіє необхідними знаннями й методиками роботи з обдарованими дітьми.

Проблема обдарованості в методичній, дидактичній і психологічній літературі розглядається в різних аспектах, зокрема:

1) проблему обдарованості у психології досліджували Ю. Гончарук, М. Гудь, В. Калошин, О. Кульчицька. Обдарованість дітей переважно проявляється через нервово-психічні й соціально-комунікативні функції. Вона виступає у сукупності з генетичними здібностями, що проявляються в різних сферах діяльності. Основою обдарованості є задатки, які становлять підґрунтя для формування здібностей. Важливою умовою виявлення задатків є забезпечення їхнього безперервного розвитку;

2) навчання обдарованих дітей вивчали З. Бактори, М. Бургін, Г. Степенко, С. Кошель. Обдаровані учні є успішними як у освітній діяльності, так і в конкретних галузях. Їм притаманні значно вищий розвиток інтелекту в порівнянні з іншими однолітками, висока розумова активність, креативна діяльність і нестандартне мислення. Обдаровані діти часто виявляють інтерес до певної діяльності та прагнуть творчо себе проявити [3, с. 53-54];

3) на методичних основах діагностики інтелектуально-обдарованої особистості акцентували увагу А. Венгер, М. Волощук, О. Зазимко, Т. Марцинковська, Н. Стародубцева, В. Холмовська. Діагностика й ідентифікація обдарованої особистості здійснюється за допомогою різноманітних тестів, спостережень педагогів і результатів участі в конкурсах, змаганнях, олімпіадах різних рівнів. Також, за проведенням опитуванням Інституту обдарованої дитини НАПН України, педагоги стверджують, що ідентифікація обдарованості відбувається через спостереження педагогів та академічну успішність учнів. Інша група педагогів схиляється до того, що про обдарованість свідчать високі результати навчальної та позашкільної діяльності. Менша частка вчителів вважає, що ознака обдарованості – глибокий і стійкий інтерес до однієї чи декількох навчальних дисциплін [1, с. 9-12];

Учителі відчувають гостру потребу в ефективних інструментах для виявлення обдарованих дітей. На жаль, існуючих методик діагностики обдарованості недостатньо, що призводить до нерегулярного й несистемного виявлення учнів із винятковими здібностями. Це свідчить про потребу в удосконаленні системи підготовки педагогічних кадрів та підвищення їхньої кваліфікації з питань діагностики й розвитку обдарованих дітей. Незважаючи на складність визначення дефініції обдарованості, вчителі чітко описують особливості поведінки та особистості обдарованих дітей у класі. До них належать: працелюбність, відповідальність, гнучкість мислення, допитливість і нестандартне вирішення тих чи інших питань [1, с. 10]. Ці особливості дозволяють обдарованим дітям виділятися серед однолітків, демонструвати успішність у навчанні та творчій діяльності. Важливо зазначити, що для розвитку потенціалу обдарованих дітей їм необхідна підтримка й розуміння з боку вчителів, батьків і суспільства.

Незважаючи на труднощі, пов'язані з раннім виявленням обдарованості, на думку дослідників і вчителів, молодший шкільний вік, а саме 6-8 років, вважається найсприятливішим періодом для виявлення талантів [1, с. 35]. Отже, основний вплив на розвиток обдарованості мають батьки й учитель початкових класів. Слід пам'ятати,

що важливо не лише вчасно виявити обдаровану дитину, а й забезпечити їй постійний моніторинг. Причиною цього є безперервний розвиток обдарованості, що залежить від багатьох факторів, що постійно змінюються;

4) особистісні характеристики обдарованих дітей досліджували Г. Костюк, Н. Нестеренко. Характеристика обдарованих дітей постає проблемним питанням у зв'язку з розбіжностями щодо чіткого поняття обдарованості. У різних дослідженнях, що проводилися тривалий період часу, виокремлюють такі критерії обдарованої особистості: найвищий рівень розвитку здібностей, що спричиняє високі досягнення у певній сфері діяльності; ставлення до своїх здібностей як до певної цінності; схильність і бажання до саморозвитку; творчий потенціал. Специфіка обдарованої особистості відображена в шести групах особистих цінностей: належності, визнання, пізнання, творчості, самоідентичності й екзистенційних цінностях [5, с. 5-8]. У класі обдаровану дитину можна побачити через нестандартні прояви її мислення, креативні дії та, у більшості випадків, прояв рішучості та лідерство.

Якщо поглянути на це з іншого боку, то обдарованість – це певна система компонентів, а саме анатомо-фізіологічних задатків, які, як вже згадувалося вище, є фундаментом обдарованості; сенсорно-перцептивні блоки, що означають підвищену чутливість; високий рівень інтелекту; емоційно-вольовий компонент, що є важливим для процесу розвитку обдарованості; розвинена уява, фантазія та критичне мислення. Обдаровані діти погано проходять період адаптації, який можна спостерігати під час вступу дитини до закладу загальної середньої освіти. Демонстративна поведінка, вихваляння, зневага до інших та ігнорування вказівок учителя як протест проти виконання певних завдань, несприйняття критики по відношенню до себе та схильність до лідерства. Таким чином, обдаровані діти прагнуть підкреслити свою унікальність і перевагу над однолітками. [3, с. 54].

5) особливості роботи з обдарованими дітьми (О. Антонова, Ю. Гільбух, О. Губеко, Л. Жук, Р. Науменко). Кожна обдарована особистість є унікальною й потребує особливого підходу з боку педагога.

Учителям надаються певні поради щодо особливостей роботи з обдарованими дітьми:

1) негативний відгук на роботу обдарованих учнів демотивує школярів у навчанні, проте виокремлення, особливо обдарованих дітей, серед однокласників задля похвали теж буде погано впливати на комунікацію з ними;

2) не слід ставити рамки особистості з обдарованістю, оскільки це її дуже обмежує. Для таких учнів слід продумувати творчі завдання на урок, завдання з посиленою для них складністю, для розвитку їхнього потенціалу. До того ж, варто також згадати про важливість індивідуального часу для роботи з ними: час на уроці, консультації, тощо;

3) рання діагностика обдарованості позитивно впливатиме на розвиток учнів;

4) у ході розвитку обдарованості слід дотримуватись принципів розвивального навчання, адже це дасть позитивний ефект;

5) навчання має викликати емоційні переживання й позитивні емоції, адже саме таким чином учень зможе запам'ятати й усвідомити все необхідне;

6) дітям важливо знати, що вони отримують після виконання певних вказівок, завдань. Тому починаючи роботу слід обговорювати важливість навчальної діяльності, щоб діти знали, що отримують по її завершенні;

7) для обдарованих учнів слід створювати стан безвиході, для того, щоб вони якнайбільше використовували свої здібності. У Новій українській школі на основі цього є поширений метод проблемного навчання [4, с. 263-264].

Отже, зважаючи на всі проблеми, що існують в освітньому процесі обдарованої особистості, можна зробити висновок, що вирішення їх можливе через взаємодію дитини, вчителя й батьків. Саме на важливості цієї взаємодії наголошує Концепція Нової української школи. Забезпечуючи її, ми зможемо сформувати конкурентоспроможну обдаровану особистість, яка буде ефективно використовувати свій потенціал для саморозвитку та розвитку суспільства.

Список використаних джерел

1. Мельник М. Ю. Дослідження обізнаності та ставлення педагогічної спільноти, здобувачів освіти та батьків до діагностики й супроводу розвитку обдарованої особистості. Київ: Інститут обдарованої дитини НАПН України, 2021. С. 52.
2. Толопко О. О. Обдарованість дитини молодшого шкільного віку в контексті реформування освіти. *Дослідження інновацій та перспективи розвитку науки і техніки у XXI столітті*: Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції. Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука. Рівне: Видавничий дім «Гельветика», 2021. Ч. 4. С. 224-227.
3. Турчина І. С., Тополь Є. В. Дитяча обдарованість як психолого-педагогічна проблема. *Молодий вчений*. 2021. № 99 (11), С. 53-57.
4. Чхайло Л. М. Робота вчителя з обдарованими дітьми. *Science, innovations and education: problems and prospects: The 14th International scientific and practical conference*. Tokyo, Japan: CPN Publishing Group. 2022. С. 261-269.
5. Шикітка Г., Іваничко І., Дорош Ю. Система роботи початкової школи з обдарованими дітьми. *Педагогічні інновації у фаховій освіті*: збірник наукових праць. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ». 2022. Випуск. 12. С.102-104.

ФОРМУВАННЯ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ МЕДІАТЕХНОЛОГІЙ У КОНТЕКСТІ КОНЦЕПЦІЇ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Кутяна Вікторія Сергіївна, здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти 1 року навчання ННІ Педагогіки і психології Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка.

Науковий керівник: Тихонова Альона Петрівна, доктор філософії, старший викладач кафедри педагогіки і психології початкової освіти Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка

Ключові слова: мислення, критичне мислення, молодші школярі, медіатехнології, НУШ.

Починаючи з перших років навчання у школі важливо допомагати учням розвивати логіку, образне й критичне мислення, що належать до важливих наскрізних умінь та дозволяють вирішувати типові й нестандартні завдання у школі, повсякденному житті, будувати у майбутньому успішну кар'єру.